

Yritysten välinen sallittu yhteistyö koronaviruspandemian aikana

Tärkeää tietää:

- Komissio on julkaissut kilpailulainsäädäntöä koskevan ns. väliaikaisesti sovellettavan puitetiedonannon koronaviruspandemian poikkeusoloihin liittyen.
- Puitetiedonannolla komissio ohjeistaa yrityksiä, jotka suunnittelevat tekevänsä yhteistyötä koronaviruspandemiaan liittyvissä kiireellisissä tilanteissa.
- Myös Kilpailu- ja kuluttajavirasto on ilmoittanut soveltavansa kilpailulakia komission puitetiedonannon linjausten mukaisesti.

Olemme käsitelleet [aiemmin](#) kilpailulainsäädännön soveltamista koronaviruspandemian aiheuttamassa poikkeustilanteessa. Poikkeustilanne avaa jossain määrin mahdollisuuksia normaalia laaja-alaisempaan yritysten väliseen yhteistyöhön, jolla varmistetaan tuotteiden riittävä saatavuus ja jakelu kuluttajille. Komissio on hiljattain antanut täsmentävää ohjeistusta yritysten välisestä yhteistyöstä koskien ns. tilapäisellä puitetiedonannolla. Puitetiedonannossa käsitellään erityisesti terveydenhuoltoalaa, mutta komissio on todennut vastaavia kriittisiä tarjonnan häiriöitä voivan esiintyä myös muilla aloilla.

Koronaviruspandemian vaikutukset tarjontaan ja kysyntään

Koronaviruspandemia on aiheuttanut yleisen tarjontashokin. Tämä johtuu toimitusketjujen häiriöistä sekä tiettyjen tuotteiden ja palvelujen kysynnän voimakkaasta kasvusta erityisesti terveydenhuoltoalalla. Poikkeukselliset olosuhteet voivat johtaa kriittisten lääkinnällisten tarvikkeiden pulaan, joka helposti pahentuu koronaviruspandemian edetessä. Tämä koskee erityisesti lääkkeitä ja terveydenhuollon laitteita, joita käytetään koronaviruspotilaiden hoitoon. Koronaviruspandemiasta johtuvia kriittisiä tarjonnan häiriöitä voi esiintyä kuitenkin myös muissa välttämättömissä tavaroissa ja palveluissa terveydenhuollon ulkopuolella.

Tilapäisen puitetiedonannon tavoite

Tilapäisten puitteiden tarkoituksena on antaa kilpailuoikeudellista ohjeistusta yrityksille, jotka haluavat tilapäisesti tehdä yhteistyötä sekä koordinoida toimintaansa tuotannon lisäämiseksi tehokkaimmalla tavalla. Komissio on erityisesti maininnut yhteistyön kiireellisesti tarvittavien sairaalalääkkeiden tarjonnan optimoimiseksi.

Tilapäinen puitetiedonanto kattaa yritysten välisen yhteistyön välttämättömien tuotteiden sekä palvelujen tarjonnan ja riittävän jakelun varmistamiseksi koronaviruspandemian aikana. Kyse on siten erityisesti yhteistyöstä, joka auttaa nopeasta ja eksponentiaalisesta kysynnän kasvusta johtuvaan välttämättömien tuotteiden ja palveluiden puutteeseen.

Tilapäisissä puitteissa avataan olennaiset kriteerit, joita komissio noudattaa arvioidessaan suunniteltuja yhteistyöhankkeita välttämättömien tuotteiden ja palveluiden puutteen estämiseksi. Huomionarvoista kuitenkin on, että yritysten omalle vastuulle lähtökohtaisesti jää sopimustensa ja käytäntöjensä laillisuuden arvioiminen. Poikkeuksellisesta tilanteesta johtuen komissio pyrkii kuitenkin auttamaan yrityksiä yhteistyösunnitelmiensa laillisuuden arvioimisessa ja toteuttamaan riittävät toimet, joilla estetään pitkän aikavälin kilpailunvastaisten vaikutusten syntyminen.

Yritysten välisen suoran yhteistyön arviointikriteerit

Tarpeelliset tuotannon mukauttamistoimet, varaston hallinta ja mahdollisesti jakelu saattavat erityisesti terveydenhuoltoalalla vaatia kaupallisesti arkaluonteisten tietojen vaihtoa. Lisäksi saattaa muodostua tarpeelliseksi koordinoida mitä lääkettä kukin tuottaa. Tällä pyrittäisiin estämään tilanne, jossa kaikki yritykset keskittyisivät ainoastaan yhteen tai muutamaan lääkkeeseen ja muut lääkkeet olisivat alituotannossa.

Tällainen tietojenvaihto ja koordinointi yritysten välillä on normaaleissa olosuhteissa ongelmallista EU-kilpailusääntöjen näkökulmasta. Komissio katsoo, että nykyisissä poikkeuksellisissa olosuhteissa tällaiset toimenpiteet eivät kuitenkaan olisi ongelmallisia EU:n kilpailusääntöjen kannalta tai ne eivät muodosta komissiolle valvonnan painopistettä (häätätilanteen ja väliaikaisen luonteen vuoksi) siltä osin kuin tällaiset toimenpiteet:

- (i) ovat suunniteltuja ja objektiivisesti välttämättömiä tuotannon tosiasiallisesti lisäämiseksi tehokkaimmalla tavalla, jotta voidaan välttää välttämättömien tuotteiden tai palveluiden tarjonnan puute - kuten sellaisten, joita käytetään koronaviruspotilaiden hoitoon;
- (ii) ovat luonteeltaan väliaikaisia (ts. sovellettava ainoastaan niin kauan kuin on olemassa puutteen riski tai joka tapauksessa koronaviruspandemian aikana); ja
- (iii) eivät ylitä sitä, mikä on ehdottoman välttämätöntä tarjonnan puuttumisen korjaamiseksi tai välttämiseksi.

Yhteistyötä tekevien yritysten tulee dokumentoida kaikki tietojenvaihto ja niiden väliset sopimukset sekä olla valmis antamaan ne komissiolle sen pyynnöstä. Se, että julkinen viranomainen kannustaa ja / tai koordinoi yhteistyötä (tai toteutetaan sen laatisissa puitteissa) on myös merkityksellinen tekijä yhteistyön kilpailuoikeudellista luonnetta arvioitaessa.

Komission mukaan yhteistyö on sallittua sen perustuessa viranomaisten välttämättömään pyyntöön tilapäisesti tehdä yhteistyötä, jotta voidaan reagoida kiireelliseen tilanteeseen (esim. tuotannon ja toimituksen järjestäminen kiireellisen tarpeen täyttämiseksi koronavirusta koskevan terveydenhuollon toiminnan ylläpitämiseksi).

Rajoitettu yhteistyö riippumattoman tahon kautta

Edellä esitetyn lisäksi komissio tuo esille, että yritykset voisivat joissain tilanteissa tehdä yhteistyötä myös ns. kolmannen riippumattoman tahon (kuten järjestön, ulkopuolisen neuvonantajan, palveluntarjoajan tai julkisyhteisön) välityksellä. Tehtäväksi voidaan antaa esimerkiksi raaka-aineiden yhteiskuljetusten järjestäminen sekä tuotanto- ja kapasiteettitietojen kerääminen ilman, että yksittäisiä yrityksiä koskevia tietoja vaihdetaan. Komissio katsoo, että tällainen yhteistyö ei aiheuta kilpailuoikeudellisia ongelmia olettaen, että tarpeelliset suoja-toimet on toteutettu komission suuntaviivoissa SEUT 101 artiklan soveltamisesta horisontaalisiin yhteistyösopimuksiin esitetyllä tavalla.

Kirjallinen vahvistus EU:n kilpailusääntöjen mukaisuudesta

Komission mukaan useimmissa tilanteissa suullinen ohjeistus yrityksille on riittävä. Komissio on kuitenkin myös valmis poikkeuksellisesti tarjoamaan yrityksille ns. kirjallista vahvistusta ("*comfort letter*") erityisistä ja tarkkaan määritellyistä yhteistyöhankkeista, joilla on EU-oikeudellinen ulottuvuus. Edellytyksenä on lisäksi, että yhteistyöhanke on toteutettava nopeasti koronaviruspandemian vaikutuksiin puuttumiseksi tehokkaasti. Kirjallinen vahvistus voidaan antaa etenkin tilanteissa, joissa on vielä epävarmuutta yhteistyöhankkeen yhteensopivuudesta EU:n kilpailusääntöjen kanssa.

Mitä edellä mainittu tarkoittaa yritysten kannalta?

- Komissio on tuonut esiin erityisesti terveydenhuoltoalan, mutta ei ole sulkenut pois kiiretilanteisiin liittyvien poikkeusten mahdollisuutta myös muilla aloilla.
- Koronaviruspandemiaan liittyvän poikkeuksellisen yhteistyön osalta on mahdollista saada komissiolta jopa kirjallinen vahvistus toiminnan sallittavuudesta, joka vähentää yhteistyön riskiä huomattavasti.
- Myös Kilpailu- ja kuluttajavirasto on avannut mahdollisuuden saada ohjeistusta menettelyn sallittavuudesta kansallisesti.